अस्वीकरण

नेपालीमा अनुवाद गरिएको मामिलाको निर्णय पक्षहरुले आफ्नो भाषामा बुझ्नु को लागि मात्र हो। सबै व्यवहारिक र आधिकारिक उद्देश्यका लागी, फैसलाको अंग्रेजी संस्करण नै प्रमाणिक हुनेछ र कार्यन्वयनको उदेष्यका लागी पनि अंग्रेजी भाषा मै जारी भएको फैसला मान्य हुनेछ।

[२०२४] ४ एस.सी.आर. ५१८: २०२४ आईएनएससी ३११

विंग कमाण्डर ए यु तय्यबा (सेवानिवृत्त) र अन्य वि. **भारत संघ र अन्य** (विविध निवेदन डायरी नं. ८२०८ सन् २०२४) १५ अप्रिल २०२४ [डा. धनञ्जय वाई चन्द्रचूड, सीजेआई, जे बी पारडीवाला र मनोज मिश्रा, न्यायाधीशहरू]

यस अदालतले सशस्त्र सेनामा महिला छोटो सेवा आयोग अधिकारीहरूलाई पेन्सन सुविधा प्रदान गर्ने सम्बन्धमा पारित गरेको आदेशको स्पष्टीकरणसँग सम्बन्धित मामिला।

सशस्त्र सेना – महिला छोटो सेवा आयोग अधिकारीहरू – पेन्सन सुविधाहरू – यस अदालतले पेन्सनको लागि आवश्यक न्यूनतम २० वर्षको योग्यता सेवा पूरा गरेको आधारमा महिला छोटो सेवा आयोग अधिकारीहरूलाई एक पटकको पेन्सन सुविधा प्रदान गर्ने आदेश – योग्य अधिकारीहरू कुनै तलबको बक्यौता पाउन योग्य नभएको, तर अधिकारीहरूले २० वर्षको सेवा पूरा गरेको मानिएको मितिबाट पेन्सनको बक्यौता भुक्तानी गर्नुपर्ने – त्यसपछि, महिला अधिकारीहरूलाई चौधौं वर्षको अन्त्यमा सेवाबाट मुक्त गरिएको र पेन्सन गणना गर्दा अन्तिम तानिएको तलबलाई सेवा मुक्त भएको मितिको रूपमा लिइएको, र उक्त आदेशको सन्दर्भमा निवेदकहरूलाई सेवामुक्त मिति र २० वर्षको सेवा पूरा गरेको मानिएको मितिको बीचमा कुनै वृद्धि दिइएको थिएन – निवेदकहरूको मामिला कि निर्देशनहरू सही रूपमा व्याख्या नगरिएको, एकपटक निवेदकहरूलाई पेन्सनको लागि आवश्यक न्यूनतम योग्यता सेवा पूरा गरेको मानिएपछि, अन्तिम तानिएको तलब त्यस मितिमा लिनुपर्छ र पेन्सनको लागि वृद्धि गणना गर्नुपर्छ: निर्णय: यस अदालतले महिला छोटो सेवा आयोग अधिकारीहरूलाई एक पटकको पेन्सन सुविधा प्रदान गर्ने आदेश स्पष्ट गरियो – पेन्सन भुक्तानीहरू २० वर्ष पूरा भएको मानिएको मितिको तलबको आधारमा गणना गर्नुपर्ने – महिला एसएससीओहरू सेवामुक्त मिति र पेन्सनको लागि न्यूनतम योग्यता अवधि पूरा गरेको मिति अर्थात् २० वर्ष पूरा भएको मानिएको मितिको बीचमा काल्पनिक वृद्धि पाउन योग्य – त्यसको आधारमा, अघिल्लो आदेशको सन्दर्भमा बाँकी एक पटकको पेन्सन भुक्तानी संशोधन गरिएको र बाँकी र भुक्तानी गर्नुपर्ने रकम निर्धारित अवधिभित्र भुक्तानी गर्नुपर्ने – पेन्सन भुक्तानीको कम्युटेड मूल्यको गणना, वार्षिक बिदाको नगदीकरण, र ईसीएचएस सुविधाहरूको प्रदानका सम्बन्धमा मुद्दाहरू पनि स्पष्ट गरिएको। [अनुच्छेद ११]

पेन्सन सुविधाहरू; महिला छोटो सेवा आयोग अधिकारीहरू; एक पटकको पेन्सन सुविधाहरू; पेन्सनको लागि आवश्यक न्यूनतम योग्यता सेवा; तलबको बक्यौता; पेन्सनको बक्यौता; अन्तिम तानिएको तलब; सेवामुक्त मिति; वृद्धिहरू; काल्पनिक वृद्धिहरू; पेन्सन भुक्तानीको कम्युटेड मूल्यको गणना; वार्षिक बिदाको नगदीकरण; ईसीएचएस सुविधाहरूको प्रदान।

नागरिक अपील क्षेत्राधिकार: विविध निवेदन डायरी नं. ८२०८ सन् २०२४ मा नागरिक अपील नं. ७९-८२ सन् २०२२ भारतको सर्वोच्च अदालतको मिति १६.११.२०२२ को फैसला र आदेशबाट सी.ए. नं. ७९, ८०, ८१ र ८२ सन् २०१२ मा

सुश्री पूजा धर, सुश्री एस. अम्बिका, सुश्री अंशुला विजय कुमार ग्रोवर, अपीलकर्ताहरूका तर्फबाट वकिलहरू। आर बाला, वरिष्ठ वकिल, सन्तोष कुमार, अक्षय अमृतांशु, मोहम्मद अखिल, सचिन शर्मा, अलंकार गुप्ता, डा. अरुण कुमार यादव, डा. एन. विशाकमूर्ति, अरविन्द कुमार शर्मा, प्रत्यर्थीहरूका तर्फबाट वकिलहरू।

आदेश १. हामीले अपीलकर्ताहरूको तर्फबाट उपस्थित सुश्री पूजा धर, वकिल र प्रत्यर्थीहरूको तर्फबाट उपस्थित श्री आर बालासुब्रमण्यम, वरिष्ठ वकिललाई सुनेका छौं।

२. विविध निवेदन दायर गर्नमा भएको ढिलाई माफ गरिएको छ।

३. यी कारवाहीहरू **विंग कमाण्डर ए यु तय्यबा (सेवानिवृत्त) र अन्य** वि **भारत संघ र अन्य** मा मिति १६ नोभेम्बर २०२२ को फैसलाबाट उत्पन्न भएका हुन्। यी कारवाहीहरूको विषयवस्तु बनेका विशेष निर्देशनहरू तल उल्लेख गरिएका छन्:

"i. यस मुद्दा समूहद्वारा नियन्त्रित सबै महिला एसएससीओहरूलाई उनीहरूले पेन्सनको लागि आवश्यक न्यूनतम योग्यता सेवा पूरा गरेको आधारमा एक पटकको पेन्सन सुविधा प्रदान गर्नका लागि विचार गरिनेछ;

ii. अपीलकर्ताहरूको मामिलाहरू मिति १९ नोभेम्बर २०१० को भाग नं ५ भएको एचआरपीको आधारमा मूल्यांकन गरिनेछ; र

iii. यस निर्देशनको सन्दर्भमा पेन्सन सुविधा प्राप्त गर्न योग्य भएका अधिकारीहरू कुनै तलबको बक्यौता पाउन योग्य हुने छैनन्, तर अधिकारीहरूले २० वर्षको सेवा पूरा गरेको मानिएको मितिबाट पेन्सनको बक्यौता भुक्तानी गर्नुपर्नेछ;"

४. उपरोक्त निर्देशनहरूका सन्दर्भमा, संघीय सरकारले अधिकारीहरूका लागि पेन्सन भुक्तानी आदेशहरू जारी गरेको छ।

५. सुनुवाईको क्रममा, अदालत समक्ष यो कुरा उजागर भएको छ कि महिला अधिकारीहरूलाई चौधौं वर्षको अन्त्यमा सेवाबाट मुक्त गरिएको थियो र पेन्सन गणना गर्ने प्रयोजनका लागि तलबलाई सेवामुक्त भएको मितिको अन्तिम तानिएको तलबको रूपमा लिइएको थियो। यस अदालतको मिति १६ नोभेम्बर २०२२ को फैसलाको सन्दर्भमा निवेदकहरूलाई सेवामुक्त मिति र २० वर्षको सेवा पूरा गरेको मानिएको मितिको बीचमा कुनै वृद्धि दिइएको थिएन।

६. निवेदकहरूका अनुसार, अधिकारीहरूले कार्यान्वयन निर्देशनहरूको सही व्याख्या गरेका छैनन्; एकपटक निवेदकहरूलाई पेन्सनको लागि आवश्यक न्यूनतम योग्यता सेवा पूरा गरेको मानिएपछि, अन्तिम तानिएको तलब त्यस मितिमा लिनुपर्छ र पेन्सनको लागि वृद्धि गणना गर्नुपर्छ।

७. यस अदालतले जारी गरेको पहिलो निर्देशन थियो कि मुद्दा समूहद्वारा नियन्त्रित सबै महिला छोटो सेवा आयोग अधिकारीहरूलाई "उनीहरूले पेन्सनको लागि आवश्यक न्यूनतम योग्यता सेवा पूरा गरेको आधारमा" एक पटकको पेन्सन सुविधा प्रदान गर्नका लागि विचार गरिनेछ। पेन्सनको लागि न्यूनतम योग्यता सेवा २० वर्ष हो।

८. त्यसैले:

(i) पेन्सन भुक्तानीहरू २० वर्ष पूरा भएको मानिएको मितिको तलबको आधारमा गणना गर्नुपर्नेछ; र (ii) महिला एसएससीओहरू सेवामुक्त मिति र पेन्सनको लागि न्यूनतम योग्यता अवधि पूरा गरेको मिति अर्थात् २० वर्ष पूरा भएको मानिएको मितिको बीचमा काल्पनिक वृद्धि पाउन योग्य हुनेछन्।

९. उपरोक्त निर्देशनहरू स्पष्ट रूपमा मिति १६ फेब्रुअरी २०२२ को फैसलाको अनुच्छेद ३४ मा समाविष्ट पहिलो निर्देशनबाट निकालिएका हुन्। यो निर्देशन (iii) मा उल्लेखित थप शर्तको अधीनमा थियो कि उनीहरू कुनै तलबको बक्यौता पाउन योग्य हुने छैनन्, तर उनीहरूले २० वर्षको सेवा पूरा गरेको मानिएको मितिबाट पेन्सनको बक्यौता भुक्तानी गर्नुपर्नेछ।

१०. यस स्पष्टीकरणको आधारमा, मिति १६ नोभेम्बर २०२२ को फैसलाको सन्दर्भमा बाँकी एक पटकको पेन्सन भुक्तानी संशोधन गरिनेछ र बाँकी र भुक्तानी गर्नुपर्ने रकम १५ जून २०२४ सम्म वा सोभन्दा अगाडि भुक्तानी गरिनेछ।

११. माथिको निर्देशन बाहेक, निम्न विषयहरूमा यस अदालतको थप स्पष्टीकरण आवश्यक छ: (i) पेन्सन भुक्तानीको कम्युटेड मूल्यको गणना; (ii) वार्षिक बिदाको नगदीकरण; र (iii) ईसीएचएस सुविधाहरूको प्रदान।

१२. माथिको (i) को सम्बन्धमा, कम्युटेड मूल्य २० वर्ष पूरा भएको मानिएको मितिमा गणना गरिनेछ। त्यसैले, कम्युटेशन कारक २० वर्ष पूरा भएको मानिएको मितिमा लागू हुने कारक हुनेछ। बाँकी भुक्तानी गर्नुपर्ने रकम १५ जून २०२४ सम्म वा सोभन्दा अगाडि भुक्तानी गरिनेछ।

१३. वार्षिक बिदाको नगदीकरणको सम्बन्धमा, कुनै पनि अधिकारीले नगदीकरण गर्न मिल्ने अधिकतम ३०० दिन जम्मा गरेको पाइएमा, नगदीकरण गर्न मिल्ने ३०० दिन र पहिले नै जारी

गरिएको रकमको बीचको फरक गणना गरी १५ जून २०२४ सम्म वा सोभन्दा अगाडि भुक्तानी गरिनेछ।

१४. यस मुद्दा समूह र अन्य समान स्थितिमा रहेका अधिकारीहरू सेवानिवृत्त अधिकारीहरूको रूपमा ईसीएचएस सुविधाहरू पाउन योग्य हुनेछन्।

१५. माथिका निर्देशनहरू बाहेक, श्री आर बालासुब्रमण्यमले स्पष्ट पारे कि पीपीओमा यो "जीवनभर" को लागि हुनेछ भनी उल्लेख गरिए तापनि, यसले कुनै पनि तरिकाले अपीलकर्ताहरूलाई पेन्सनको कुनै संशोधित निर्धारणको लाभबाट वञ्चित गर्ने छैन जब यो देय र भुक्तानीयोग्य हुन्छ। पीपीओहरू पनि सच्याइनेछन्, किनभने तिनीहरूले गलत तरिकाले निवेदकहरूलाई 'सेवामुक्त' भएको भनी उल्लेख गरेका थिए। यो मिति १६ नोभेम्बर २०२२ को फैसलाको सन्दर्भमा १५ जून २०२४ अगाडि सच्याइनेछ।

१६. माथिका निर्देशनहरूले अपीलकर्ता-निवेदकहरूको गुनासोहरूको समाधान गर्छन्। तदनुसार, विविध निवेदन निपटारा भएको मानिनेछ।

१७. विचाराधीन निवेदन, यदि कुनै छ भने, निपटारा भएको मानिनेछ।

शीर्षक टिप्पणीहरू तयार गर्ने: निधि जैन *मुद्दाको परिणाम:* निवेदन निपटारा भएको।